

**VÄRIKÄS TURKKI JA SÄIHKYVÄ SARVI -
YKSISARVISAKATEMIA ESIMERKKINÄ NYKYAJAN
YKSISARVISISTA**

Iia Nelimarkka
Kandidaatintutkielma
Taidehistoria
Musiikin, taiteen ja
kulttuurin tutkimuksen
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Iia Nelimarkka	
Työn nimi Värikäs turkki ja sähkövä sarvi -Yksisarvisakatemia esimerkkinä nykyajan yksisarvisista	
Oppiaine Taidehistoria	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 20
Tiivistelmä <p>Tutkielmassa käsitellään <i>Yksisarvisakatemia</i>-animaatiosarjan yksisarviskuvausta. <i>Yksisarvisakatemiaa</i> käytetään esimerkkinä yksisarvismyytin muodosta nykypäivänä, mutta läpi käydään lyhyesti myös myytin muita representaatioita muualla mediassa. Tarkastellaan miltä yksisarvisakatemian päähahmojen yksisarvisten fyysisiä piirteitä ja kykyjä, sekä heidän paikkaansa sarjan maailmassa. Katsotaan myös kuvauksen yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia yksisarvismyytin alkulähteistä, jonka lähteinä käytetään Ctesiaksen <i>Indican</i>, <i>Physiologuksen</i> sekä <i>The unicorn tapestriesin</i> kuvauksia yksisarvisista. Tutkimuksen tarkoituksena on määrittää miltä näyttää <i>Yksisarvisakatemian</i> yksisarvinen kyvyiltään ja fyysiseltä muodoltaan, sekä verrata miten se on muuttunut alkuperäislähteistään.</p> <p>Analyysissa käy ilmi, että jotkin yksisarvisen pääpiirteet ovat pysyneet myytissä mukana suoraan tai osin muutettuina. Eniten muuttuneita piirteitä ovat yksisarvisen luonne, väritys, maagiset kyvyt sekä suhde ihmisiin. Yksisarviakatemian yksisarvisten löydettiin olevan värikkäitä, hyväntahtoisia ja voimakkaita taikavoimia omaavia. Ne ovat säilyttäneet alkuperäislähteidensä kanssa otsalla olevan kierresarven, hevosmaisen muodon, rohkean luonteensa ja assosiaation hyvyteen.</p>	
Asiasanat Yksisarviset, Myyttiset olennot, ikonografia, lasten media	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
2	YKSISARVISMYYTIN HISTORIAA	3
3	YKSISARVISIA MUUALLA MEDIASSA 2000-LUVULLA. 6	
4	YKSISARVISAKATEMIA.....	9
	4.1 Yksisarvisakatemia maailma.....	9
	4.2 Sarjan yksisarviset.....	9
5	YKSISARVISAKATEMIA JA AIKAISEMMAT LÄHTEET VERTAILUSSA.....	12
6	PÄÄTÄNTÖ	16

1 JOHDANTO

Yksisarvinen on jo kauan ollut tunnettu hahmo fiktion sisällä, joka on viimevuosien aikana nostanut päätään varsinkin lastenmediassa. Sen juuret yltävät kirjallisuudessa neljännelle vuosisadalle eaa, kun Ctesias kirjoitti siitä teoksessaan *Indica*, kuvaillen sen ulkonäköä ja käyttäytymistä.¹ Tämän jälkeen myytti rantautui ensin oikeana eläimenä ja myöhemmin myyttisenä hahmona länsimaihin ja esiintyy vieläkin aktiivisesti fiktiossa.² Yksi viimeisimpiä yksisarvisia sisältävistä sarjoista on vuonna 2023 julkaistu Yksisarvisakatemia-animaatio sarja, jossa nämä eläimet elävät ihmisten rinnalla eräänlaisessa sisäoppilaitoksessa. Tarkastelemme yksisarvisen representaatiota tämän animaation sarjan sisällä ja kuinka se vertautuu yksisarvismyytin aiempiin representaatioihin. Analysoimme sekä niiden ulkonäköä, että kykyjä, sekä suhdetta ihmisiin. Sen lisäksi vertaamme Yksisarvisakatemiaan yksisarvisien representaatiota aikaisempiin kuvauksiin Ctesiakselta ja keskiajalta. Käytän apuna ikonografista menetelmää, joka toimii työkaluna yksisarvisien fyysisten piirteiden analyysissä. Pyrkimyksenä tällä kandilla on määritellä miltä näyttävät yksisarvisakatemiaan yksisarviset, sekä minkälaisia kykyjä ja suhteita ihmisiin niillä on. Käytän yksisarvisakatemiaa esimerkkinä nykyajan yksisarvisesta, joka esiintyy paljon varsinkin lastenmediassa, mutta esittelen myös parin muun populaarimedian yksisarviskuvauksia lyhyesti. Tällä pyrin laajentamaan kuvaa siitä, miten erilaisia yksisarvis- kuvastot voivat olla nykypäivänä, ja mikä on niille kaikille

¹ Andrew Nichols, *Ctesias: On India* (London: Bloomsbury Academic, 2011) <<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=644401&site=ehost-live>> [katsottu 5 Maaliskuu 2024]. 56-57

² Alastair Sooke, 'Why We've Always Loved Unicorns' <<https://www.bbc.com/culture/article/20181214-why-weve-always-loved-unicorns>> [Katsottu 3 Tammikuu 2024].

yhteistä. Entisten yksisarvis representaatioiden esimerkkeinä käytän pääosin *Indican*, *Physiologuksen*, sekä *The unicorn tapestriesin* kuvauksia yksisarvisista. *Indica* ja *Physiologus* ovat yksisarvis- myytin keskeisiä kirjallisia lähteitä, jotka jakavat joitain osia myyttiensä kesken, kuten yksisarvisen kiivaan luonteen ja sieppaamattomuuden. Kirjassaan *The lore of the unicorn*, jota käytän yhtenä päälähteenä yksisarvisen historiasta, kirjoittaja Shepard Odell nimittää näiden tekstien yksisarviset niin erilaisiksi, että ne muodostavat kaksi eri legendaä yksisarvisesta. Ctesiaksen *Indica* on yksisarvisen ensimmäinen alkulähde, ja *Physiologus* taas se teos, jonka ansioksi voimme nimittää yksisarvislegendan leviämisen ympäri Eurooppaa. Koska molemmat teokset ovat hyvin keskeisiä yksisarvisen synnylle ja leviämiselle, käytän niitä vertauskohteina. *The Unicorn tapestries* toimii visuaalisena vertauskohteena, josta keskityn sen osiin nimeltä *The Unicorn defends himself* ja *The unicorn surrenders himself to a maiden*. Pyrin löytämään keskeiset erot ja yhteneväisyydet Yksisarvisakatemia, sekä varsinkin näiden kolmen vanhemman lähteen välillä. Pää tarkoituksena ja tutkimuskysymyksenä on siis määritellä miltä näyttää yksisarvisakatemia yksisarvinen ja miten se eroaa alkulähteistään.

2 YKSISARVISMYYTIN HISTORIAA

Yksisarvinen teki ensimmäisen ilmestyksensä kirjallisuudessa Ctesiaksen *Indica* kirjassa kesyttämättömänä Intian metsien asukkina ³. Ctesiaksen yksisarvisen väritys oli huomattavan räikeä kenties enemmän tunnettuun keskiajalla tulleeseen kokovalkoiseen yksisarviseen verrattuna. Sen pää oli tumman punainen, keho valkea ja silmät tumman siniset. Sen otsalla istuva, noin 45cm pitkä sarvi oli kolmivärinen. Sen kannan olleen valkoinen, keskeltä musta ja pää punainen. Se oli nopea ja voimakas, niin ”ettei mikään muu sille vetänyt vertaa.” Sarvesta höylätyn pölyn uskottiin suojelevan myrkyiltä, ja siitä juominen voisi suojella myös joiltain sairauksilta. Tämä kuvaus oli kenties muodostunut tarinoista, jotka olivat sotkeutuneet yhteen yhdeksi uudeksi eläimeksi. ⁴ Iso osa yksisarvisen piirteistä voidaan nimittää osin Intian sarvikuonolle, sillä se jakoi yhteyksiä ei vain sen käytöksessä ja kuvauksessa, vaan molempiin eläimiin oli liitetty myös samankaltainen tarina niiden sarvesta juomisen parantavista vaikutuksista. ⁵ Väriyksensä yksisarvinen on luultavasti saanut villiaasilta, jolla on myös hieman punertava väritys sen yläpuolella ja valkoinen alhaalta. Vaikka yksisarvisen myytti eli tämän jälkeen pitkän aikaa se isoimmista huomioista kirjoissa, se levisi ympäri Eurooppaa ja nousi kunnolla pinnalle vasta *Physiologuksen* avulla. *Physiologus* oli kokoelma kuvauksia eläimistä, linnuista ja taruelennoista, myöhemmältä nimeltään Bestiaari, jonka oli kirjoittanut toisella vuosisadalla tuntematon kirjoittaja Aleksandriassa. *Physiologus* muutti yksisarvisen ulkomuotoa ja käyttäytymistä *Indican* versiosta. Yksisarvinen oli nyt pieni kuin lapsi, mutta se säilytti kiivaan luonteensa ja terävän sarvensa. Huomattavimmin yksisarvinen oli nyt siepattavissa elävänä, vaikkakin vain tietyllä tavalla, jonka tarkat säännöt vaihtelivat jonkin verran tekstistä toiseen samoin kuin muutkin yksisarvisen piirteet. ⁶ Tarinoiden mukaan, vaikka sitä

³ Odell Shepard, *THE LORE OF THE UNICORN* (New York, 1993).

⁴ 'Medieval Bestiary : Beasts : Unicorn' <<https://bestiary.ca/beasts/beastsource140.htm>> [katsottu 16 maaliskuuta 2024].

⁵ Anto Leikola, *Seireenejä, Kentaureja Ja Merihirviöitä: Myyttisten Olentojen Elämää* (Helsinki: Tammi, 2002). 33-35

⁶ Shepard. 26

ei voinut saada kukaan metsästäjä kiinni pakolla, yksisarvinen oli kaapattavissa elävänä neitsyen neidon avulla, joka jäisi yksin ja jonka luokse yksisarvinen tulisi. Lähteestä riippuen joskus neito oli alasti kun taas toisinaan koristeltu hienoilla vaatteilla ja hajuvesillä. Kun yksisarvinen rauhoittuisi ja nukahtaisi neidon syliin, voisivat metsästäjät saada sen kiinni ja viedä kuninkaan linnaan.⁷ Tätä kuvastaa taiteessa esimerkiksi 1495–1505 tehty *The unicorn tapestries*. Seitsemän sarja seinävaatteita, joista jokainen kuvasti eri osaa tarinasta: Metsästäjät saapuvat metsään, yksisarvinen löydetään, yksisarvisen kimppuun hyökätään, yksisarvinen puolustaa itseään, yksisarvinen tapetaan ja tuodaan linnaan, yksisarvinen antautuu neidolle, sekä yksisarvinen vankeudessa ⁸. Osassa *The unicorn surrenders to a maiden*, yksisarvinen nähdään neidon vieressä, joka katsoo viekkaasti taakseen puskissa piilossa olevaa metsästäjää, samalla kun yksisarvinen vuotaa verta metsästyskoirien puremista. Yksisarvien kuvataan näissä teoksissa kokovalkoisena, ja se on jonkin verran hevosta pienempi, muttei kuitenkaan lapsen kokoinen kuten *Physiologuksessa* mainitaan. Sillä on suhteellisen pieneen kokoonsa verrattuna pitkä kierrekuvioinen sarvi, sekä pukinparta.⁹ Osassa *The unicorn defends himself*, sen nähdään suojelevan itseään sitä ympäröiviltä metsästäjiltä sekä potkimalla kohti takana olevia metsästäjiä että seivästämällä metsästyskoiraa sarvellaan. Sillä on sorkat siroissa jaloissaan, sekä lyhyt valkea harjas ja häntä. ¹⁰ Keskeistä teoksen kannalta on kenties se, kuinka monta metsästäjää kuvassa näkyy yrittävän metsästää yhtä yksilöä, viitaten sen melkein mahdottomaan pyydystykseen. Yksisarvinen sai tähän aikaan myös uusia yhteyksiä raamattuun, ja omaksuu myös puhtauden symboliikan esimerkiksi *Physiologuksessa*, jossa sen kuvataan puhdistavan juomavesi sarvellaan¹¹. Myös sen, että yksisarvisen voi saada kiinni vain neitsyen avulla, jonka nähdään olevan puhdas,

⁷ Leikola. 38

⁸ 'The Metropolitan Museum of Art', *The Metropolitan Museum of Art* <<https://www.metmuseum.org/search-results?q=Unicorn+Tapestries>> [Katsottu 13 maaliskuu 2024].

⁹ 'The Unicorn Surrenders to a Maiden (from the Unicorn Tapestries) | French (Cartoon)/South Netherlandish (Woven)', *The Metropolitan Museum of Art* <<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467653>> [Katsottu 13 Maaliskuu 2024].

¹⁰ 'The Unicorn Defends Himself (from the Unicorn Tapestries) | French (Cartoon)/South Netherlandish (Woven)', *The Metropolitan Museum of Art* <<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467640>> [Katsottu 13 Maaliskuu 2024].

¹¹ Shepard. 50-51

viittaa tähän yhteyteen. Yksisarvismyytin nähdään joissain tapauksissa kuvastavan myös jeesuksen uudelleensyntymän tarinaa, jossa yksisarvinen edusti Jeesusta. Pieni koko nähtiin tässä tulkinnassa kuvastavan nöyryyttä, ja kiivas luonne sitä, ettei messiaasta voinut hallita hänen omaa tahtoaan vastaan¹². Yksisarvinen esiintyy Kuningas Jamesin versiossa Raamatusta seitsemässä eri kohdassa, joissa siihen viitataan oikeana eläimenä, joka on vahva, villi ja voimakastahtoinen¹³. Yksisarvisesta tuli niin tunnettu, että se adoptoitiin sekä Britannian kuninkaalliseen vaakunaan, että Skotlannin kansalliseläimeksi.¹⁴ Yksisarvinen oli oivallinen symboli vahvan ja kesyttämättömän luontonsa vuoksi. Vaakunassa yksisarvinen nojaa vaakunaa vasten tasavertaisena vaakunan vasemmalla puolella olevan leijonan kanssa. Sillä on valkoinen vartalo, ja sen sorkat, sarvi, kuin häntä ja harjakin ovat kullankeltaiset¹⁵. Toisin kuin leijona, se näytetään kahlittuna maahan ketjulla. Tämä esimerkki kuvastaa yksisarvisen nousua suosioon ja tärkeään asemaan niin myytinä kuin myös eräänlaisena vahvuuden symbolina. Yksisarvisella on ollut monipuolisia piirteitä ja asemia villieläimenä, raamatullisena- ja valtion symbolina, sekä myöhemmin myös entistä enemmän taianomaisena satuhahmona.

¹² Shepard. 26-28

¹³ Shepard. 21-22

¹⁴ 'The Unicorn – Scotland's National Animal', *National Trust for Scotland*
<<https://www.nts.org.uk/stories/the-unicorn-scotlands-national-animal>> [Katsottu 16 Maaliskuu 2024].

¹⁵ 'Royal Coat of Arms | United Kingdom | The British Monarchy', *The British Monarchy*
<<https://www.thebritishmonarchy.co.uk/royal-coat-of-arms>> [Katsottu 16 Maaliskuu 2024].

3 YKSISARVISIA MUUALLA MEDIASSA 2000- LUVULLA

Yksisarvisia on esiintynyt niin sivu- kuin keskeisissä rooleissa populaarimediassa niin kirjoissa, tv-sarjoissa, elokuvissa kuin taiteessakin. Muun muassa kulttiklassikoksi nousseeseen Harry Potter sarjan otusmaailmaan kuuluvat myös yksisarviset, jossa näitä vitivalkoisia olentoja elää Tylypahka koulun kielletyssä metsässä. Yksisarviset nousevat osaksi juonta varsinkin sarjan ensimmäisessä osassa, eli *Viisasten kivessä*, jossa sarjan antagonistin näytetään juovan sen verta. Huomioon otettavia piirteitä Harry Potterin yksisarvisissa ovat varsinkin sen hopeisen veren kyky pelastaa kuolemalta, sekä sen harjasten käyttö taikasauvojen teossa. Yksisarvinen, monen muun maailman asian kanssa, yhdistetään täten vahvasti taikaan. 2001 julkaistussa elokuvassa, ulkonäöltään olento on täysin valkoinen, vahvasti hevosen näköinen ja kokoinen eläin, jolla on valkoinen, pitkä ja kierrekuviainen sarvi otsassaan.¹⁶ Vaikka keskiajan tyyppillinen yksisarvinen oli siepattavissa ja täten kenties Ctesiuksen *Indican* versioon verrattuna ”heikompi” luonteeltaan, vie Harry Potter tämän yksisarvisen heikkouden vielä pidemmälle. Yksisarvisen sanotaan olevan hyvin puhdas ja avuton, täten kiroten sen veren juojan heti kun veri koskettaa hänen huuliaan. Harry Potterin yksisarvien jakaa samanlaisuuksia keskiajan yksisarvis-myyttien kanssa parantamisvoimien ja valkoisen värin kautta.

Yksisarvinen on myös yksi kolmesta pää-ponityypistä My little Pony – sarjassa, joka Friendship of Magic sarjan julkaisun myötä 2010 sai suuren faniryhmän niin lapsista kuin aikuisistakin, jonka kautta se toi myös yksisarviset uuteen suosioon. Sarjassa yksisarvisien uniikki ja erottava piirre muista on kyky taikoa sarvellaan. Taikominen usein rajautuu asioiden liikuttelemiseen tai muuntamiseen, mutta sillä on myös mahdollista taistella.¹⁷ Myös *Mia and me*, 2012-2023 julkaisu animaatio-sarja, jonka

¹⁶ *Harry Potter and the Philosopher’s Stone*, ohjannut. Chris Columbus, 2001.

¹⁷ *My Little Pony: Friendship Is Magic*, 2010.

yksisarvisilla on esimerkiksi *The unicorn tapestries*stä tuttu aasimainen häntä, jossa vain hännän päässä on tupsu karvaa. Ruumiinrakenne on siro ja hoikka, varsinkin jaloista, joissa on sorkat. Vaikka sarjan yksisarviset kommunikoivat vain hirnumalla, on sarjan päähahmolla, Mia nimisellä tytöllä, kyky ymmärtää heitä täysin, vaikka toinen osapuoli puhuu ja toinen hirnuu.¹⁸ Sekä *My little pony*n yksisarviset, samoin kuin myös muut ponytyypit, ovat monivärisiä niin, ettei normaalia väriä pysty määrittelemään niiden paljouden vuoksi. Värit ovat usein oikeille nisäkkäille luonnottomia värejä. *Mia and me*:ssä harjas on yksisarvisen värikäs osa, ja usein stailattu tai tuunattu esimerkiksi kukilla, kun taas keho on joko valkoinen, tai väri hyvin haalea joka on kontrastissa tummemman ja värikkäämmän harjaksen kanssa. Molemmilla harjas ja turkki ovat yleisesti ottaen enimmäkseen yksivärisiä, vaikkakin jotain väriraitoja harjakselta löytyy. Molemmilla löytyy myös merkintöjä turkista. *My little pony*ssa tämä jokaiselle yksilölle uniikki merkintä on ponin peräpäässä takajalan yläpuolella, *Mia and me*:ssä jossain kylkien ja kaulan alueella. Sarvi on molemmilla suhteellisen lyhyt ja kierrekuvioinen.

Yksisarvismyytti on löytänyt 2000-luvun kuluessa kotinsa laajalti lasten- ja varsinkin tytöille suunnatusta mediasta, kuten näemme esimerkiksi *My little Pony*n ja *Mia and Me*:n kautta. Sitä kautta se on saanut jalansijaa tyttökulttuurissa ja yksisarviskuvastot liitetään usein tyttöihin ja heidän mielenkiintoihinsa.¹⁹ Yksisarvisteemaa on nähty myös lasten leluissa ja muodissa (kuten yksisarvisteemaiset vaatteet ja lelutarjat), sekä ruoka trendeissä (Kuten yksisarvis kuppikakut), tuoden yksisarvisen varsinkin lasten arkipäivään. Usein lapsille suunnatuissa sarjoissa pääteemoiksi nousee ystävyys²⁰ joka useassa yksisarvisiä edustavassa sarjassakin nähdään. Esimerkiksi *Mia and Me* sekä *My little pony* laittavat ystävyys sarjan keskiöön. Myös hyvän ja pahan taisto, joka esiintyy kaikissa kolmessa esimerkissä, on myös yleinen seikkailu henkisissä sarjoissa oleva teema. Siihen usein liittyy lastensarjoissa yleisiä

¹⁸ *Mia and Me*, ohjannut. Gerhard Hahn.

¹⁹ Courtney Lee Weida and Carlee Bradbury, 'Magical Aesthetics of Unicorns in Girlhood Visual Culture', *Visual Culture & Gender*, 15 (2020), 44–55.

²⁰ Roosa Hyyrynen and Kiia Kettunen, 'Opetukselliset teemat vuoden 2019 suosituimmista lastenelokuissa'. 22-28

opetuksellisia teemoja²¹, jossa "hyvä puoli" edustaa niitä piirteitä, joita pidetään toivottavina. Esimerkiksi *My little ponyssa* käydään läpi ystävyysopetuksia ja *Mia and me:ssä* suojellaan yksisarvisia pahoilta voimilta.

²¹ Hyyrynen and Kettunen. 22-28

4 YKSISARVISAKATEMIA

4.1 Yksisarvisakatemia maailma

Vuonna 2023 striimauspalvelu Netflix julkaisi *Yksisarvisakatemia* animaatio-sarjan. Sarja perustuu Julie Sykesin kirjoittamaan samannimiseen lastenkirjasarjaan. Yhdeksän jakson aikana sarja seuraa Sophian ja hänen ystäviensä elämää omien yksisarvistensa kanssa Yksisarvisakatemiassa. Sarjan pääteema pyörii klassisen hyvän ja pahan taiston välillä, kun grim-taiaksi kutsuttuja voimia ilmestyy yksisarvissaarelle, jossa koulu sijaitsee. Yksisarvis-saari on piilossa muulta maailmalta, ja on myös ainoa paikka jossa yksisarvisia asustaa. Saaresta tietävät vain he, jotka ovat kutsuttu yksisarvisakatemiaan, jossa heidän päämääränään on löytää heidän oma yksisarvisensa ja tulla saaren ja sen taian suojelijoiksi.

Yksisarvisakatemiaan pääkuusikkoon kuuluvat Sophian lisäksi hänen opiskelijaystävänsä Ava, Layla, Isabel, Valentina sekä Rory, joka on heistä ainoa pääpoikahahmo ja yksi ainoista pojista melkein päi koko sarjassa. Sarja on siis hyvin tyttökeskeinen. Heidän yksisarvisiaan ovat Leaf, Glacier, River, Cinder ja Storm. Akatemian käytäntöjen mukaan jokaisen heidän on löydettävä oma yksisarvisensa läheisestä metsästä, tai heitä ei hyväksytä oppilaiksi. Oikean valinnan tunnistaa kohtalon keijuksi kutsutun olennon avulla, joka hohtaa kirkkaasti, jos ratsastajalle ”tarkoitettu” yksisarvinen ilmaantuu. Yksisarvissaarella myös muut taikaolennot ovat yleisiä, joten yksisarviset eivät ole ainoa maagien eläin piilossa muulta maailmalta. Yksisarviset ovat saaren ja koulun keskipiste, osittain kenties saaren suojelija statuksensa vuoksi.

4.2 Sarjan yksisarviset

Oman yksisarvien löytäminen vaatii yhteyden juuri ratsastajalle itselleen sopivan yksilön kanssa. Kun ratsastaja ja yksisarvinen ovat löytäneet syvemmän yhteyden, se

vapauttaa yksisarvisen omat taikavoimat, jotka ovat jokaiselle yksilölle omat. Tämän tapahtuman aikana myös niiden ulkomuoto muuttuu osittain. Turkkia alkavat koristaa yksilölliset kuviomerkinnot, jotka ilmaantuvat kylkiin ja kuvastavat yksilön taikakykyä. Muun muassa Glacierilla on lumuhiutaleita jäävoimiensa vuoksi, Leafilla perhosia ja kasvillisuutta kuvaavia kiemuroita luontotaiasta, ja Myrskytaikaa omaavalla Stormilla salamoita. Yksisarvisakatemiaan yksisarviset ovat ulkonäöltään värikästä sakkia. Sarjan keulakuvahahmo Sophian yksisarvinen Wildstar on turkiltaan haalean violetti, mutta häntä ja harjas ovat kontrastisesti kirkkaan sateenkaarenväriset. Yhteisiä piirteitä kaikille yksisarvisille ovat muun muassa samanpituinen, lyhyehkö, yksivärinen kierresarvi. Harjas on pitkä ja usein monivärinen, lukuun ottamatta joitain yksilöitä kuten Stormia, jonka harjas on lyhyt, sekä Koulun rehtorin yksisarvista, jolla on kokokultainen harjas. Vartalon väri on usein melkein kokonaan samanvärinen, vaikkakin jalkojen päässä saattaa olla eriväritystä. yksisarvisen turkkiin ilmestyvät kuviot ovat usein normaalia karvaa haaleampia, mutta voi olla myös täysin erivärinen, kuten Glacierilla, jonka valkoisessa turkissa olevat kuviot ovat jään sinisiä. Ainoa Ero tähän on Wildstar, jonka Vaalean violetissa turkissa näkyy myös hienovaraisia sinisiä kohtia, kokonaisuudessaan karvaa saattaa erehtyä ensin luulemaan valkoiseksi. Kaviot ovat usein metallisen väriset. Yksisarvisten ruumiinrakenne vaihtelee tanakammasta siroon. Pääkuusikosta tanakampia vartaloltaan ovat Storm, Leaf, Wildstar ja Glacier, kun taas siroimmat ovat River ja Cinder jotka kuvataan yksisarvisten keskuudessa heistä vikkelimiksi. Ruumiiltaan yksisarviset ovat hyvin vahvasti hevosen näköisiä- ja kokoisia. Ulkonäöllisesti yksisarvista ja hänen ratsastajaansa kuvastaa ratsastajien hiuksiin ilmestyvät värit, jotka ovat yhtenäisiä yksisarvisen harjaksen värien kanssa.

Yksisarviset ovat oletettavasti myös pitkäikäisiä. Tätä teoriaa tukee se, että koulun ikääntyneillä opettajilla, jotka oletettavasti löysivät yksisarvisensa nuorena tyttönä kouluun päästyään, on myös vielä nuoren näköiset ja hyväkuntoiset yksisarviset. Myös Sophian yksisarvinen Wildstar näyttää olevan yhtä hyvässä kunnossa kun hän ja Sophia tapaavat, kuin se oli myös vuosia sitten hänen isänsä kanssa. Sophian isän kerrotaan kadonneen vuosia sitten hänen ollessa vielä pieni lapsi, jota ennen hän oli

tehnyt pitkän uran salassa perheeltään yksisarvisratsastajana. Oletuksena myös on, että Wildstar tulee palvelemaan saarta Sophian kanssa vielä tämän vanhuuteen saakka, vaikka yksisarvisten ikääntymisestä ei suorasti kerrotakaan mitään. Kehon kieleltään yksisarviset ovat ekspressiivisiä, josta osa syytä on luultavasti animaatiogenren yleinen käytäntö. He mutristavat naamaansa, elehtivät korvillaan, hakkaavat maata kavioillaan ja pärskivät sekä hirnuvat saadakseen viestinsä perille. Ratsastajat ymmärtävät näitä eleitä hyvin, ja osaavat kertoa mitä yksisarvinen on tarkoittanut, vaikka ne eivät osaakaan puhua.

Yksisarvisten erikoiskyky on taikominen. Yksisarvinen saa taikavoimansa se jälkeen kun on sekä löytänyt että luonut suhteen ratsastajaansa. Taikomisen aikana yksisarvisen turkin merkinnät, kaviot sekä sarvi hohtavat. Taika tehdään joko sarvea käyttämällä tai tömistämällä molemmat yksisarvisen etujalat maahan. Taikavoimat ovat yhteydessä sekä yhteyteen ratsastajan kanssa, mutta myös saareen ja sen veteen. Yksisarvinen tarvitsee saaren vettä pitääkseen taikavoimansa, tai muuten ne tyrehtyvät.

Kaikille yksisarvisille yhteisiä pääpiirteitä ovat monivärisyys, sarvi, sekä taikavoimat ratsastajan löydettyä. Yksisarvisen suhde ihmisiin on kaukainen siihen saakka, että he löytävät ratsastajansa, jonka jälkeen he elävät pääosin ihmisten hoivassa ja seurassa.

5 YKSISARVISAKATEMIA JA AIKAISEMMAT LÄHTEET VERTAILUSSA

Vaikka sekä *Yksisarvisakatemia*, että entiset tarinat ja taide kuten *Physiologus* sekä *The unicorn tapestries*, että nykyisemmät lähteet kuten *Mia ja minä* ja *My little pony*, kaikki kertovat yksisarvisista, niiden kuvaukset ovat hyvin erilaiset.

Yksisarvisakatemia on hyvin erilainen monilla tapaa verrattuna yksisarvisen alkuperäislähteisiin.

Yksisarvisen väritys muuttui keskiajan tienoilla Ctesiaksen puna-valko-mustasta kokovalkoiseen, mutta se on viime aikoina alkanut saada taas värin kirjoja lastensarjoissa. Yksisarvisakatemian yksisarviset ovat hyvin värikkäitä, ja väreinä on myös paljon yleisesti ottaen luonnolle epäluonnollisia värejä, kuten sinistä, violetta ja pinkkiä. Sorkat ovat vaihtuneet kavioihin ja sarvi on lyhentynyt huomattavasti, varsinkin verrattuna *The unicorn tapestriesin* kuvaukseen yksisarvisesta, jossa sarvi on melkein yhtä pitkä kuin sen vartalokin. Yksisarvisakatemian yksisarviset muistuttavat hevosta sekä fyysisesti, käyttäytymiseltään että suhteeltaan ihmisiin. Sitä käytetään ratsuna, jotenka sen suhde ihmisiin on myönteinen että sen koko ja keho ovat tarpeeksi vahvat kantamaan ihmistä selässään. Kun tätä vertaa *Physiologuksen* (melkein) kaappaamattomaan ja pienikokoiseen yksisarviskuvaukseen, ero on huomattavan suuri. Uniikkia Yksisarvisakatemian yksisarvisille ovat myös turkissa olevat merkinnät jotka alkavat hohtaa taikaa käyttäessä, jota piirrettä ei muissa kuvauksissa juurikaan näe, vaikka turkin kuvioita löytyykin. Muissa kuvauksissa yksisarvinen ei itse voi tehdä taikaa, vaan tämä elementti on sidottu niiden sarven käyttöön muilla tavoin. *Indican* ja *Physiologuksen* yksisarviselle tärkeimpiä piirteitä olivat otsan keskellä oleva sarvi sekä sen parannusvoimat, jos sitä käyttäisi juomasarvena, tai myrkyntunnistajana. Yksisarviakatemiassa taas ei yksisarvisien eri ruumiinosille ole annettu itsesään taikavoimia, vaan ne ovat taian käytön välineitä, eikä edes parannustaika kuulu repertuaariin kenelläkään sarjan

yksisarvisella. Taika ei ole vain yksisarvisen sarven käytössä, vaan yksisarvinen voi tehdä taikaa itse.

Yksisarvisakatemian yksisarviset ovat fyysisesti hyvin hevosen kaltaisia, lukuun ottamatta väriä sekä sarvea. Ctesiaksen yksisarvista taas kuvailtiin aasiksi, ja *The unicorn tapestriesin* yksisarvisilla on lisäksi sorkat, pukinparta, pieni koko ja aasimainen häntä erottamassa niitä hevosista. Yksisarvista on kuvattu myös esimerkiksi pukkina, antelooppina tai aasina.²² Yksisarvisen tärkeimpiä pääpiirteitä, jotka ovat samanlaisia melkein jokaisessa yksisarviskuvauksessa ovat sen samankaltaisuus hevoseen taikka vuoheen tai aasiin, sekä sen sarvi keskellä otsaa. Samankaltaisuus hevoseen on kuitenkin yleisin, joka on myös adoptoitu yksisarvisen moderneimmissa kuvauksissa. Usein yksisarvisiin liitetään myös maagisia- tai parantavia kykyjä, oli se sitten niiden ruumiin käyttöön liittyvä, kuten esimerkiksi *Physiologuksessa* ja *Harry Potterissa*, taika sitten itse taian käyttövoima, kuten *Yksisarvisakatemiassa* ja *My little Ponyssa*. Yksisarvisakatemian tärkeimmiksi elementeiksi nousee ratsastajan ja yksisarvisen suhde, joka eroaa merkittävästi *Indican* ja keskiajan elävänä (melkein) sieppaamattomasta ja yksinelevästä yksisarvisesta. Yksisarvisakatemian yksisarviset taistelevat hyvän puolesta, ja ne ovat hyväntahtoisia ja suojelevaisia ratsastajastaan. Ne ovat kesytettäviä, mutta vain heidän oma ratsastajansa voi sen tehdä. Vaikka sarjassa hahmot saavat selvästi tietää keiden yksisarvisien kanssa heidät on kuin kohtalon avulla tarkoitettu olla, yksisarvisen pitää myös hyväksyä ratsastajansa. Tämä nähdään muun muassa Sophian tapauksessa, jossa hänen yksisarvisensa Wildstar uhkaa hylätä hänet kohtalonkeijusta huolimatta, kunnes kuulee hänen isänsä nimen ja hyväksyy entisen ratsastajansa tyttären uudeksi ratsastajakseen. Yksisarvinen on tehnyt yksisarvisakatemiassa muutoksen yksinäisestä kulkijasta tiimissä työskentelijäksi. Sarjassa yksisarviset elävät yksin metsässä ennen oman ratsastajansa löytämistä. Kun pää kuusikko etsivät yksisarvisiaan läheisestä metsästä, he ovat aina yksin. Muita villiyksisarvisia ei juuri sarjassa nähdäkään, joten tämä jää ainoaksi johtolangaksi. Oletettavasti ne myös

²² Shepard. 55, 171

palaavat metsään, jos heidän ratsastajansa katoaa tai kuolee, kuten Wildstarin entiselle ratsastajalle kävi. Luonteenpiirteet ovat yksilöllisiä, kuten kilpailuinto, vitsikkyys, rauhallisuus jne, mutta kaikkia yhdistää hyväntahtoisuus, rohkeus ja auttamishalu hädän tullen. Yksisarviset kohtaavat ratsastajiensa kanssa pahuutta, taistelutilanteita ja hengenvaarallisia tapahtumia, mutta kertaakaan ne eivät epäröi auttaa ja syöksyä pelastamaan hädässä olevaa yhdessä ratsastajiensa kanssa tai yksin. Yksisarvinen on esitetty myytin alkujaan myös hyvin aggressiivisena eläimenä, joka saattoi jopa seivastää norsuja sarvellaan.²³ Muun muassa *Indicassa* yksisarvisen kerrotaan tappavan monia miehiä ja hevosia.²⁴ Samanlainen tapaus jossa yksisarvinen käyttää sarveansa fyysisenä taisteluvälineenä ja seipäänä on *The unicorn Tapestriesin The unicorn defends himself* osassa, jossa sen nähdään puolustavan itseään metsästyskoiraa vastaan terävällä sarvellaan ja työntämällä sen pään koiran rintakehästä sisään.²⁵ Yksisarvisakatemiassa tämä sama olento on ratsastajalleen harmiton suojelija, joka hänet löydettyään kaipaa ratsastajansa hoivaa ja huomiota hyvin samaan tapaan kuin hevonen. Hevosmaisuuutta lisäävät myös niiden käyttämät suitset, ja satula, joitka korostavat myös sitä että ne ovat kesytetty, tai että ne ovat suostuneet kesytettäväksi. Kuitenkin molemmissa versioissa yksisarvisella on samanlainen uskaltavuus suojella itseään ja taistella, joskin yksisarviakatemiassa tämän suojeluksen piiriin kuuluvat myös heidän ratsastajansa että muut ”hyvän puolella” olevat olennot, eivätkä sen taistelutyylit ole yhtä verisiä. Yksisarvisen puhtauden symboliikka on myös jotenkuten säilynyt. Keskiajalla tullut puhtauden symboliikka uskonnollisen yhteyden kautta on muuttunut hyvyyden symboliksi yksisarvisakatemiassa. Yksisarviset nähdään saaren suojelijoina, eikä yhtäkään pahuuden puolella olevaa yksisarvista nähdä, lukuun ottamatta erästä Grim-taialla tehtyä yksilöä joka katoaa savuna ilmaan kun se voitetaan. Varsinkin lastensarjoissa ero hyvän ja pahan välillä tehdään visuaalisesti näkyväksi väreillä. Usein valkea väri, moni värisyys, ja väri ylipäättänsä kuvastavat hyvää puolta, kun taas pahan puolella

²³ Shepard. 76

²⁴ Andrew Nichols. 57

²⁵ 'The Unicorn Defends Himself (from the Unicorn Tapestries) | French (Cartoon)/South Netherlandish (Woven)'.

olevat ovat mustan tai tummiin väreihin kääriytyneitä. Muun muassa *My little ponyssa* pääviholliset (kuten Nightmare moon ja Chrysalis) ovat mustan värisiä.²⁶ Yksisarvisakatemiassa sarjan pääantagonisti, Ravenzella, pukeutuu kokomustaan. Kontrastia tähän tuovat hyvyyden puolella taistelevat yksisarviset sateenkaarenväreissään.

Physiologus toi yksisarvisen kesytettävyyden piiriin, vaikkakin niukasti. Yksisarvisakatemiassa yksisarviset ovat kutienkin hyvin helposti löydettäviä ja kesytettäviä, jos vain löytää oikean yksilön. Myös muualla mediassa, kuten *Mia and me:ssä*, ja *Harry Potterissa* yksisarvisestä on tullut kesympi ja rauhallisempi. Uniikkia Yksisarvisakatemiaan yksisarvisille on niiden kiintyminen ratsastajaansa, ja jopa heistä riippuvuus jos he haluavat taikavoimansa. Sekä *Physiologus* että Yksisarvisakatemia jakavat myös yksisarvisen piirteen, jossa se rauhoittuu (useimmiten) naisen syliin, ja hyväksyy hänet rauhoittuen hänen luokseen.

²⁶ 'My Little Pony: Friendship Is Magic'.

6 PÄÄTÄNTÖ

Pitkän elinikänsä aikana yksisarvinen on kokenut monta muutosta ulkonäössään, käyttäytymisessään ja asemassaan, ja näyttää olevan taas muuttunut merkittäväällä tavalla. Yksisarviset ovat värikkäämpiä kuin koskaan ennen, niillä on enemmän taikavoimia kuin koskaan ennen ja niiden uusi käyttötarkoitus on siirtynyt eläinlajista, eläintarinoista, myrkyltä suojaamisesta ja sotilassymbolista fiktion ja tarinoiden piirissä käytettävään myyttiseen olentoon varsinkin lastenmediassa. Yksisarvisakatemiaan yksisarviset edustaa nykyajan yksisarvistyyppejä: Ne ovat värikkäitä, pirteitä ja ystävydestä pitäviä, kuitenkin säilyttäen osittain yksisarvisen tunnetuimmat piirteet. Alkujaan yksisarvisen oli jo kuvaukseltaan melkein päkaappaamattomissa oleva eläin, vaikka oikeita yksilöitä ei oikeasti ollut. Tästä huolimatta sitä lähtöjään pidettiin oikeana eläimenä. Tämän aseman muutos fiktiiviseen hahmoon on luultavasti myös vapauttanut yksisarvisen mielikuvituksen piiriin, jossa se muuntaa aktiivisesti muotoaan ja käyttäytymistään säilyttäen silti sen keskiössä olevat keskeiset piirteet, joiden avulla se tunnistetaan. Yksisarvisakatemiassa nämä tarueläimet ovat värikkäitä ja hyväntahtoisia. Ne jakavat alkuperäislähteidensä yksisarviskuvausten kanssa hevosmaisesta muodosta ja kokonsa (jos katsomme Ctesiaksen kirjoitusta ja *The unicorn tapestriesiä*), kierre sarvensa, ja asuinpaikkansa metsässä. Jotkin piirteet ovat siis pysyneet samoina: Ne, jotka tekevät yksisarvisesta juurikin yksisarvisen. Kierresarvi ja hevosmaiset vartalon piirteet ovat piirteitä jotka ovat lähes jokaisessa tunnetussa yksisarvistarinassa sen koko elinkaaren ajan. Yksisarvisen asuinpaikka metsässä on myös pitänyt lujasti paikkansa myytin kehittyessä. Ctesiaksen, Physiologuksen sekä muiden aikaisimpien yksisarvislähdeiden painottama villi persoona on yksisarvisakatemiassa laimentunut vähemmän tärkeäksi piirteeksi, mutta pysyy mukana sarjan yksisarvisen pelottoman luonnon kautta. Yksisarvisakatemiaan yksisarviset edustavat hyvyyttä taistelemalla pahoja voimia vastaan, eräänlainen jatkumo yksisarvisen sarveen liitettyjen parannus- ja myrkyltä suojaamisvoimista, sekä raamattu yhteyksistä jotka kaikki voidaan nähdä hyvyyden piiriin kuuluviksi piirteiksi. Yksisarvisen väri muuttuu eri teoksia ja lähteitä katsoessa

muun muassa Ctesiaksen *Indicassa* mustaksi, punaiseksi ja valkoiseksi. Se on suhteellisen värikäs *The unicorn tapestriesin* kokovalkoiseen yksisarviseen verrattuna. Ja vaikka kokovalkoinen yksisarvinen esiintyy myös nykypäivän fiktiossa, esimerkiksi Harry Potterissa, yleisesti yksisarvinen on nykyajalla saanut entistä enemmän ja kirkkaampia värejä. Yksisarvisakatemiassa nämä kirkkaat tai vaaleat värit edustavat myös heidän hyvyyttään, kontrastissa antagonistin mustanpuhuville vaatteille ja olemukselle.

Yksisarviakatemian värit ovat pirteitä, ja yksisarvisten designeista huokuu yksilöllisyys. *Indicassa* nähtyä kolmiväristä sarvea ei juurikaan esiinny, vaan yksisarvisakatemian yksisarvisilla on monien muiden lähteiden kanssa yksivärinen sarvi. Yksisarviakatemian värit ovat pirteitä, ja yksisarvisten designeista huokuu yksilöllisyys. Yksi sarjan uniikkeimmista piirteistä on taikomiskyky, jossa kaviot, sarvi ja turkin merkinnät hohtavat. Myös se että jokaiselle yksisarviselle on annettu uniikki taikakyky tukee ja korostaa jokaisen yksisarvisen ja ratsastajan edustamaa yksilöllisyyttä sekä heidän välistä ystävyyttään.

Yksisarvinen on ajan saatossa kokenut myös eräänlaisen söpöystyttämisen, eli söpöksi tekemisen ilmiön. Alkulähteiden yksisarvinen kiivallisen luonteensa ja väkivaltaisuutensa kanssa, joka ilmeni muun muassa "vihollisia" sarvella seivästämällä, on vaihtunut värikkäisiin ja taikaa käyttäviin olentoihin, jotka eivät (ainakaan graafisesti) satuttaisi ketään. Tämän kehityksen takana nykypäivänä on luultavasti ainakin osittain yksisarvisen yleistymisen lastenmediassa, jossa kaihdetaan väkivaltaa. Yksisarvisakatemian ratsuna toimiva ja ihmisten kanssa yhteistyötä tekevä yksisarvinen ja *Indican*, *Physiologuksen* ja *The unicorn Tapestriesin* kertoma sieppaamaton yksineläjä ovat kuin yö ja päivä. Yksisarvinen vaikuttaakin olevan ikään kuin pikkuhiljaa kesyyntymässä ajan kuluessa; alkujaan se on kesyttämätön ja elävänä kaappaamaton, vuosikymmeniä myöhemmin se on kaapattavissa myös elävänä, mutta vain tietyllä metodilla, ja yksisarvisakatemiassa nykypäivänä se toimii jo ratsuna. Mihin suuntaan yksisarvisen kehitys jatkuukaan, se ei näytä unhoon vaipumisen merkkejä vielä hetkeen. Ja kenties on vain luonnollista,

että yksisarvinen, jonka elävänä kiinnisaantiin tarvittiin neito, näyttää löytäneen uuden kotinsa tytöille suunnatusta mediasta.

LÄHTEET

Andrew Nichols, *Ctesias: On India* (London: Bloomsbury Academic, 2011)
<<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=644401&site=ehost-live>> [Katsottu 5 Maaliskuu 2024]

Harry Potter and the Philosopher's Stone, dir. by Chris Columbus, 2001

Hyyrynen, Roosa, and Kiia Kettunen, 'Opetukselliset teemat vuoden 2019 suosituimmissa las- tenelokuvissa'

Leikola, Anto, *Seireenejä, Kentaureja Ja Merihirviöitä: Myyttisten Olentojen Elämää* (Helsinki: Tammi, 2002)

'Medieval Bestiary : Beasts : Unicorn' <<https://bestiary.ca/beasts/beast140.htm>> [Katsottu 5 Maaliskuu 2024]

Mia and Me, dir. by Gerhard Hahn, 2012

'My Little Pony: Friendship Is Magic', 2010

'Royal Coat of Arms I United Kingdom I The British Monarchy', *The British Monarchy*
<<https://www.thebritishmonarchy.co.uk/royal-coat-of-arms>> [Katsottu 16 Maaliskuu 2024]

Shepard, Odell, *THE LORE OF THE UNICORN* (New York, 1993)

Sooke, Alastair, 'Why We've Always Loved Unicorns'
<<https://www.bbc.com/culture/article/20181214-why-weve-always-loved-unicorns>> [Katsottu 3 Tammikuu 2024]

'The Metropolitan Museum of Art', *The Metropolitan Museum of Art*
<<https://www.metmuseum.org/search-results?q=Unicorn+Tapestries>> [Katsottu 13 Maaliskuu 2024]

'The Unicorn - Scotland's National Animal', *National Trust for Scotland*
<<https://www.nts.org.uk/stories/the-unicorn-scotlands-national-animal>> [Katsottu 16 Maaliskuu 2024]

'The Unicorn Defends Himself (from the Unicorn Tapestries) | French (Cartoon)/South Netherlandish (Woven)', *The Metropolitan Museum of Art*
<<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467640>> [Katsottu 13 Maaliskuu 2024]

'The Unicorn Surrenders to a Maiden (from the Unicorn Tapestries) | French (Cartoon)/South Netherlandish (Woven)', *The Metropolitan Museum of Art*

<<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467653>> [Katsottu 13
Maaliskuu 2024]

Weida, Courtney Lee, and Carlee Bradbury, 'Magical Aesthetics of Unicorns in
Girlhood Visual Culture', *Visual Culture & Gender*, 15 (2020), 44–55

